

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У сучасних умовах розвитку суспільства, глобалізації фінансових ринків інновації виступають основою розвитку банків, при цьому особливу роль відіграють інновації, що стосуються розвитку електронних сервісів, управління ризиками, впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій. Відбувається активна технологічна модернізація банків України, зокрема шляхом впровадження дистанційного обслуговування клієнтів, яке відносять до комбінаторних, а в окремих випадках і до базисних інновацій, враховуючи їхній інноваційний потенціал і вплив на конкурентоспроможність та ефективність банківської діяльності.

Питання інноваційної діяльності банків знайшли відображення у працях багатьох вчених. Зарубіжні вчені Й. Шумпетер, Б. Брайн, Г. Кларк, Е. Портер, К. Фрідмен, П. Друкер, Б. Санта, П. Роуз, Дж. Сінкі розглядають теоретичні питання інноваційної діяльності, а також практики використання інновацій в банківській сфері. В. Бауер, М. Енгстлер, К. Скіннер, Д. Шпат досліджують новітні технології банків у галузі зв'язку та надання ІТ-послуг і обґрунтовують умови, за яких банк може вижити у майбутньому. Російські вчені Д.І. Гафурова, О.А. Зверєв, Г.А. Кундеева, М.С. Очковська, А.А. Харин, О.І. Лаврушин, Ю.В. Вертакова, Л.В. Лямин, П.В. Ревенков, О.О. Бердюгин розглядають сутність інновацій, організацію інноваційних процесів, організаційно-управлінські інновації, ризики та зміну їх профілів при наданні безконтактних банківських послуг. Дослідження вітчизняних вчених В.І. Міщенко, С.Б. Єгоричевої, С.В. Мочерного, Л.О. Примостки, Б.І. Пшика, М.І. Савлука, Т.С. Смовженко, Н.В. Циганової, Т.С. Шалиги присвячені розкриттю сутності, видів і класифікації фінансових інновацій, стимулюванню інноваційної діяльності, дослідженню інновацій, пов'язаних з використанням технологій дистанційного обслуговування клієнтів. Водночас науковцями недостатньо приділяється уваги комплексним дослідженням теоретичних і практичних аспектів забезпечення ефективності інноваційної діяльності банків з урахуванням ризиків та особливостей банківської діяльності як специфічного сектора економіки.

Інноваційна організація діяльності банків прийшла на заміну разовим нововведенням в епоху постіндустріального розвитку суспільства. У сучасних умовах інформаційного суспільства все більше говорять не про окремі інновації, як такі, а про інноваційну діяльність банків як цілеспрямований постійний процес аналізу інноваційних можливостей та пошуку нових ідей і впровадження їх в конкретні нові та більш досконалі продукти, послуги, технології, організацію управління, входження з ними на конкурентний ринок і завоювання ринку. Тому сучасне визначення поняття «інновації» базується на ринковому і процесному підходах, включає соціальну складову та якісні характеристики, пов'язані з прогресивними змінами.

Отже, інновації – новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва або соціальної сфери.

Для банку інновація означає створення такого банківського продукту, який:

- має більш привабливі споживчі властивості порівняно з тими, що пропонувалися раніше;
- є якісно новим і може задовольнити неохоплені раніше потреби потенційного покупця;
- потребує використання більш досконалої технології створення.

Для вітчизняних банків інновації є не тільки критерієм оцінки конкурентоспроможності, але й умовою виживання на ринку. Тому особливо великого значення набуває їх здатність енергійно реалізовувати інноваційні проекти й ефективно управляти ними.

Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Виділяють такі основні види банківських інновацій:

- інновації у нових сферах грошово-фінансового ринку;
- послуги фінансового посередництва; нові продукти в традиційних сегментах позичкових капіталів;
- управління готівкою та використання нових інформаційних технологій.

Банківська інновація направлена на отримання додаткових доходів в процесі розміщення ресурсного потенціалу.

Основними причинами виникнення та поширення інновацій є:

- конкурентна боротьба - бажання одержати на ринку конкурентні переваги та максимізувати прибуток;
- зростаючий попит споживача;
- зростання технічного потенціалу;
- потреба не відставати в економічному розвитку, не втрачати ринку, наслідувати інші організації, які впроваджують нову технологію;
- бажання поліпшити свої результати у конкретній діяльності;
- підтримка та забезпечення престижу банку;

– наукові відкриття, інтернаціоналізація науки;

Незважаючи на очевидні стратегічні переваги банків, які здійснюють активну інноваційну політику, вони також мають справу з такими проблемами: дефіцит власних фінансових ресурсів для проведення інновацій;

- ризикованість і незахищеність операцій із вкладення коштів в інноваційні проекти;
- недостатнє використання маркетингових досліджень і маркетингових інструментів.

У процесі розробки і впровадження банківських інновацій можуть бути виділені такі етапи:

- збір інформації про ринок, дослідження потенційного попиту;
- розробка інноваційної політики банку;
- організація та здійснення заходів, передбачених інноваційною політикою банку;
- моніторинг інноваційної політики та її коригування у разі необхідності.

Оскільки у сучасних умовах вся діяльність банку має здійснюватися з урахуванням її інноваційної складової, то банківський менеджмент також повинен мати своїм основним спрямуванням ефективне управління банківськими інноваціями відповідно до визначених стратегічних цілей банку. Механізм управління інноваціями передбачає комплексне поєднання двох складових елементів – оперативного і стратегічного управління, кожен з яких реалізується через використання функцій інноваційного менеджменту: прогнозування, планування, аналіз ринку, аналіз факторів впливу, вибір управлінських рішень, мотивація і контроль.

Впроваджувати інновації може далеко не кожен банк. Окрім того, що інноваційна діяльність є дуже ризиковою, необхідною умовою до її здійснення є не лише готовність банку до інноваційних змін, а і наявність потужного інноваційного потенціалу.

На сьогоднішній день в Україні зменшується попит на банківські продукти та послуги, в основному через скорочення доходів домогосподарств та зниження прибутків підприємств, що стимулює розвиток інноваційних технологій. Комерційним банкам потрібно створювати умови для прискореного розвитку своїх установ у регіонах через збільшення фінансування, підготовку кваліфікованого персоналу, а також підвищення рівня комп'ютеризації та використання комунікаційних мереж. Тому, на нашу думку, для стимулювання інноваційної діяльності потрібно удосконалити законодавство, посилити державну підтримку цього напряму розвитку, а також стабілізувати економічні процеси в країні.